

Mexikos sjukgymn

– kärlek och vetenskap i livets tjänst

Trygghet. Bollen är ett viktigt hjälpmedel för sjukgymnasten Rafael Vidal: – Den ger barnen en känsla av att de flyter. En känsla som påminner dem om tiden i mammas mage, och som därför ger dem större trygghet, berättar han.

aster

Med stor kreativitet och en filosofi byggd på värme och vetenskap utökar Mexikos sjukgymnaster sitt utrymme inom landets hälso- och sjukvård. På elva nya rehabiliteringscentra för funktionshindrade barn får även de socialt utsatta familjerna hjälp.

text: TONE TVEITEN AGUILAR **foto:** MARCO AGUILAR

DEN BLÅ FJÄRILEN som hänger i taket tycks nog följa med när sjukgymnasten Rafael Vidal böjer och sträcker på den tillitsfulla lilla flickans armar och ben. Hans händer är varsamma, men bestämda.

Rafael Vidal jobbar vid rehabiliteringscentrumet CRIT i Oaxaca i södra Mexiko, där han har ansvaret för terapiavdelningen. Centret fokuserar på rehabilitering av barn och unga med muskulära, skelettala och neurologiska funktionshinder. Som ett av flera rehabiliteringscentrum som sett dagens ljus i Mexiko de senaste åren, representerar CRIT den ökande satsningen på rehabilitering, en satsning som har bidragit till en större efterfrågan på sjukgymnaster och deras kunskaper.

– Men det är först under de senaste åren som sjukgymnastiken har vunnit terräng i Mexiko, berättar Rafael Vidal.

EFTER ATT REHABILITERING och sjukgymnastik på 1950-talet blev inlemmat i Mexikos hälso- och sjukvårdssystem, till följd av att en polioepidemi härjade, har vägen varit svår och acceptansen liten för sjukgymnasterna.

– Många vet fortfarande inte vad sjukgymnastik kan åstadkomma, och bland sjukvårdspersonal finns det många som varken tror på rehabilitering eller sjukgymnastik, säger den medicinske chefen vid CRIT, Roberto Uribe.

Uribe, läkare med specialitet i rehabilitering och dussintals medaljer i paralympics, har ett medfött funktionshinder och egen erfarenhet av hur sjukgymnastik kan förändra vardagen.

Inne i de färgglada salarna på centret jobbar 16 sjukgymnaster för att göra li-

vet bättre för de unga patienterna och deras familjer. Leendena är uppmuntran, och med den kreativitet som generellt utmärker mexikaner söker de lösningar på de utmaningar som de möter i sitt arbete.

– Förutom yrkeskunskaper och utbildningsnivå, lägger vi stor vikt vid sjukgymnasternas personliga egenskaper, säger Roberto Uribe.

Han menar att en god personlig kontakt med patienterna ofta är nyckeln till ett lyckat behandlingsresultat och därmed en positivare syn på sjukgymnaster i samhället. Detta är en idé som sjukgymnasten Rafael Vidal konkretiserar i praktiken.

I KAMPEN FÖR större acceptans anser Rafael också att det är otroligt viktigt att sjukgymnasterna specialiserar sig.

– Vi måste hela tiden försöka utvidga våra kunskaper. Det kommer därför an på vår egen insats vilken acceptans vi uppnår, säger han.

Rafael själv reste efter avslutad utbildning och några år i arbetslivet till USA för att lära sig mer om neurologiska problem. Hans specialitet idag är just barn med neurologiska funktionshinder, vilket också är det vanligaste problemet bland barnen vid CRIT.

– Detta är ett område jag drogs till eftersom jag hörde så många kommentarer om att det inte finns något att göra för dessa barn, berättar han.

Den typen av uttalanden, samt oron hos barnens föräldrar, gjorde att han själv började leta efter mer kunskap. Mexikos sjukgymnaster är emellertid beroende av relationen till en läkare som

”Jag tror tiden är inne för oss sjukgymnaster att ta mer initiativ och ansvar i behandlingen”

har specialiserat sig i rehabilitering. Det är specialisten som ställer diagnos och som bestämmer vad som ska göras med patienten.

– Jag tror tiden är inne för oss sjukgymnaster att ta mer initiativ och ansvar i behandlingen, säger Rafael Vidal.

– Men åter, det hänger på oss själva hur vi kan utveckla oss inom vårt område.

Ökad kunskap är därför viktigt för hur vi accepteras både inom och utanför hälso- och sjukvården. Situationen i Mexiko tills för 10–15 år sedan var att sjukgymnastutbildningen var en treårig yrkesutbildning efter grundskolan. Fortfarande finns det flera så kallade tekniska sjukgymnastutbildningar.

– Det är ett problem att det finns för

Hjälper utsatta. CRIT-centren är färgrika och uppmuntrande alternativ för familjer med funktionshindrade barn i Mexiko. Centren har särskilt hjälpt dem som har små ekonomiska resurser.

få kvalificerade sjukgymnaster i Mexiko, säger Roberto Uribe.

Den medicinske chefen vid CRIT i Oaxaca har därför sett sig tvungen att anställa flera utländska sjukgymnaster, samtidigt som han kämpar för att höja mexikanska sjukgymnasters utbildningsnivå.

TACK VAR ELDSJÄLAR som Roberto Uribe har flera bachelorutbildningar startat. 2005 bidrog han till att Universitetet i Oaxaca fick en fysioterapilinje.

I ett hörn på den medicinska fakulteten, ett stycke ifrån den imponerande huvudbyggnaden i panteonstil som utmärker fakulteten, håller fysioterapistudenterna till.

– Det är för få sjukgymnaster i Mexiko, därför finns det ett stort behov av den här utbildningen, säger utbildningens koordinator Rubén González.

Han berättar att man räknar med att det finns en sjukgymnast på ettusen invånare. Bachelorutbildningen i fysioterapi i Mexiko är femårig, fyra år på skolbänken samt ett praktikår. Studieplanen för övrigt består av grundläggande ämnen som anatomi, fysiologi, genetik, ergonomi, kinesiologi, patologi, pediatrik och geriatrik.

– Mexiko är ett land med en stor kulturell mångfald och därför har vi även socialantropologi på schemat, för att studenterna bättre ska förstå den sociala miljön de kommer att arbeta i, påpekar Rubén Gonzales.

– Det är stor skillnad på hur man förhåller sig till en patient som bor i en bergsby och en som bor i Mexiko City.

I Mexiko är det bara ett universitet som erbjuder magisterutbildning i fysioterapi. De som vill specialisera sig utöver grundutbildningen, måste som regel resa utomlands.

– Jag hoppas ändå att några av studenterna kommer att intressera sig för klinisk forskning eftersom det produceras för lite kunskap här i landet, säger Rubén Gonzáles.

Den kanske största utmaningen för dagens och framtidens sjukgymnaster i Mexiko är emellertid kampen för yrkets

Gott om hjälpmedel. I motsats till många andra terapeutiska institutioner i Mexiko, har CRIT en rad hjälpmedel att ta till.

– Det är väldigt tillfredsställande för oss som jobbar här, säger Rafael.

position inom hälso- och sjukvården. González medger att det finns mycket okunskap om fysioterapi både utanför och inom hälso- och sjukvårdssektorn, en okunskap som sjukgymnaststudenterna Guadalupe Concepción Pérez och Rodrigo Ortiz har fått känna på.

– Folk tror vi utbildar oss till massörer, säger Guadalupe.

– Här på den medicinska fakulteten har vi haft vissa problem med läkarstudenterna, som tycker att vi invaderar ett område som inte tillhör oss eftersom de inte vet vilken roll sjukgymnasterna har.

MEXIKOS FYSIOTERAPISTUDENTER har annars en positiv framtid när det gäller arbetsmarknaden, jobbmöjligheterna är många, speciellt för dem med en bachelorutbildning. Lönen de kan förvänta sig är visserligen något under genomsnittet.

Bristyrke. Även om utbildningsplatserna blivit fler är det stor brist på sjukgymnaster i landet, säger Rubén González, koordinator för sjukgymnastutbildningen på Universitetet i Oaxaca.

→

Rehabiliteringsläkare Elsa Vargas har en egen privatklinik. Det gör uppföljningen lättare, anser hon.

Medicinstudent Elvira Uribe arbetar med sjukgymnastiska metoder vid sidan av studierna. Här ger hon elektroterapi.

Få i samhället vet vilken nytta sjukgymnastik kan göra, berättar sjukgymnaststudenterna Guadalupe och Rodrigo.

Månadslönen ligger på mellan 3 500 och 4 500 pesos, vilket motsvarar 2 500-3 700 kronor.

Alla sjukgymnaststudenter som vi pratade med kunde tänka sig att arbeta vid ett CRIT-center. Idag finns det elva sådana i Mexiko, och de drivs med hjälp av en insamlingskampanj som landets största TV-kanal arrangerar varje år. De är attraktiva arbetsplatser både på grund av den höga kunskapsnivån bland personalen, en inbjudande arkitektur och att det här finns de nödvändiga tekniska hjälpmedlen. Rafael och kollegerna vid CRIT använder flera tekniker och metoder i sitt arbete. Hydroterapi, mekanoterapi, elektroterapi, laser, ultraljud, massage samt varma och kalla kompresser har hjälpt många patienter. Centret har också multisensoriska rum för att stimulera barnens utveckling.

– Det är tillfredsställande att jobba på ett ställe där man har tillgång till de hjälpmedel som behövs, säger Rafael Vidal.

– En annan positiv sak med CRIT är att vi hela tiden uppmanar de anställda att dela med sig av erfarenheter och kunskaper. Detta kan verka självklart, men i Mexiko har det tills nyligen inte funnits någon kultur av kunskapsspridning, vilket har hindrat utvecklingen inom sjukgymnastyrket.

På de statliga rehabiliteringscentren är de ekonomiska resurserna ofta knappa och det saknas utrustning.

– Jag kan ändå tänka mig att jobba på en statlig institution eftersom man där kommer i kontakt med alla åldersgrupper, säger sjukgymnaststudenten Guadalupe.

Behandlingen vid CRIT-centrum och offentliga institutioner är gratis, eftersom patienterna oftast tillhör den fattiga delen av befolkningen. Mer penningstarka personer använder oftast privata behandlingsalternativ, eftersom överbelastningen på det offentliga hälsoväsendet i Mexiko gör att kvaliteten där blir sämre.

Sjukgymnaster arbetar också i egen regi, som Rafael Vidal som tar emot patienter privat när arbetsdagen på CRIT är slut. De kan också arbeta för rehabiliteringsspecialister inom den privata hälsovården.

ELSA VARGAS ÄR EN AV de rehabiliteringsspecialister som har valt att arbeta privat. I ett hus som är omgjort till klinik, med en liten träningsstudio och utrustning för de flesta tekniker, med undantag av hydroterapi, tar hon emot sina patienter.

– Jag har arbetat vid flera statliga sjukhus, men jag startade eget, eftersom jag

då har bättre möjlighet att följa upp mina patienter, säger hon.

En annan faktor som bidrog till hennes val var samarbetsproblem med sjukgymnasterna. Hon menar att det är ett problem när sjukgymnaster uppträder som läkare.

– Det hindrar kommunikationen och teamarbetet som är så viktigt för att uppnå goda behandlingsresultat.

Elsa Vargas har därför anställt personer som hon själv har lärt upp inom de olika behandlingsmetoderna.

På undervårningen i huset ger Elvira Uribe elektroterapi till en pojke med skador i en sena, medan Bellarina Robles och Sandra Martinez ser till att de varma kompresserna är klara. Alla tre är medicinstudenter och utför sjukgymnastuppgifterna på kliniken.

– Rehabiliteringens och fysioterapiens största utmaning är densamma både inom den offentliga och den privata verksamheten, säger Elsa Vargas, nämligen att se till att folk får mer kunskap om rehabilitering och sjukgymnastik och vad det kan ge.

SOM PRIVATPRAKTISERANDE har hon uppnått bättre behandlingsresultat. Efter tio dagar kan hon som regel se ett positivt resultat, tycker hon, särskilt när det gäller ryggbesvär på grund en felaktig kroppshållning, vilket är det vanligaste problemet hos hennes patienter.

För att behandlingen ska vara effektiv poängterar hon alltid för sina patienter hur viktigt det är att de verkligen gör övningarna hon ger dem.

Femtio procent av ett lyckat behandlingsresultat beror på träningen, menar rehabiliteringsspecialisten Elsa Vargas, oavsett om det handlar om rörelseproblem, benbrott, ansiktsförslamning,

”...i Mexiko har det inte funnits någon kultur av kunskapsspridning, vilket har hindrat utvecklingen inom sjukgymnastyrket.”

stressbesvär eller neurologiska sjukdomar, som näst efter ryggbesvär är den vanligaste orsaken till att patienter söker henne.

ÄVEN FÖR BARNEN vid CRIT är träningen viktig. Det är ett krav att en av föräldrarna alltid är med barnet så att de lär sig övningarna som ska göras hemma.

– Det är A och O att hemmet blir ett optimalt ställe för träning. Det är en mycket viktig uppgift för mig att göra föräldrarna medvetna om sonens eller dotterns tillstånd så att de kan bidra till en positiv utveckling, säger Rafael Vidal.

I kommunikationen med familjen är terapeuten noga med att vara så lyhörd och objektiv som möjligt. I själva umgänget med patienten menar han också att det är oerhört viktigt att öppna sig som person.

– Det är bara så som vi kan få patienterna att känna tillit till oss, säger han.

Tillit är enligt Rafael lika viktigt som kunskaper, och förutsättningen för att skapa tillit ligger i själva motivationen till att vara sjukgymnast.

– Den som verkligen vill hjälpa en människa och som ger av sig själv har större chanser att lyckas, menar han.

Själv hade han kommit igång med utbildningen till elingenjör när det gick upp för honom att maskinerna aldrig skulle säga ”tack för att du reparerade mig”. Önskan att hjälpa andra människor och ge dem kärlek och omsorg tog han istället med sig till fysioterapin, ett val han aldrig har ångrat.

– Detta är ett otroligt tillfredsställande jobb där jag kan lära något av varenda patient, både yrkesmässigt och som människa, säger han innan han ger en vänskaplig klapp på axeln till en flicka i sjuårsåldern som ivrigt tränar på att gå.

Hon lyser upp i ett stort leende, och samma stora leende breder ut sig även i terapeutens ansikte. Rafael Vidal passar väl in i filosofin vid CRIT: kärlek och venskap i livets tjänst.

*Översättning från norska:
Hilda Zollitsch Grill*

”Det är ett krav att en förälder alltid är med barnet, så att de lär sig övningarna som ska göras hemma.”

